

samförstånd

Då och då framträder vissa politiker, främst från mittenpartierna men också en del socialdemokrater, och sjunger samförståndets höga visa. I mer eller mindre lyriska ordalag talar de om vikten av överenskommelser över blockgränserna. Väljarna vill inte att blocken skall träta, de vill ha samarbete, heter det.

För exempelvis Ola Ullsten tycktes nedbrytningen av blockpolitiken så småningom ha blivit en fix idé. Gösta Bohman beskriver i sina memoarer hur besatt den förre folkpartiledaren och statsministern var av tanken på att göra upp med socialdemokraterna i skattefrågan våren 1981. I samband med folkpartiets stämma i höstas återkom Ola Ullsten till ämnet och beklagade allmänhetens bristande förståelse för sådan kohandel.

Visst – samförstånd låter ju bra. Det kan synas bestickande att det a priori måste vara att föredra framför blockpolitiska konflikter. Men det finns åtminstone tre skäl för de borgerliga partierna att avstå från den sortens samarbete med socialdemokraterna.

För det första är socialdemokraterna ett socialistiskt parti. Med en målmedvetenhet som många gånger underskattas av borgerliga politiker eftersträvar de att omdana samhället. Det förekommer att de ambitionerna under vissa perioder skjuts i bakgrunden i det praktisk-politiska arbetet. Det händer också att de tar ett steg tillbaka – men bara för att skapa förutsättningar för senare framryckningar.

Vi förhandlar aldrig om socialismens införande i det här landet, har centerledaren Thorbjörn Fälldin flera gånger fastslagit på tal om löntagarfonderna. Det är en viktig markering. Men även i

en fråga som tex skatterna är socialdemokraternas mål socialistiskt. Man kan säga att de vill socialisera medborgarnas inkomster – i vart fall lägga under sig så mycket som möjligt av dem genom ett rekordhårt skattetryck. Varför skall icke-socialistiska partier hjälpa Olof Palme att genomföra sådant?

För det andra är socialdemokraterna inte längre ett parti som står för sina utfästelser. Det räcker att erinra om skatteuppgörelsen med mittenpartierna efter "den underbara natten". Väl i regeringsställning sprang Olof Palme och Kjell-Olof Feldt ifrån den ena punkten efter den andra, nota bene utan att först ens överlägga med folkpartiet och centerpartiet. Nu är det inte mycket som återstår av det redan från början urvattnade skattepaketet.

Förhoppningsvis har mittenpartierna lärt av läxan.

För det tredje – och det är en ofta förbisedd faktor – förutsätter som regel uppgörelser över blockgränserna att de träffas mellan socialdemokraterna och delar av borgerligheten. Överenskommelser som innefattar hela det icke-socialistiska blocket är sällsynta och eftersträvas aldrig av Olof Palme. För honom

skulle det ju vara att låta hela poängen gå förlorad. Han vill – precis som under Haga-rundorna i mitten på 1970-talet – göra upp med ett eller högst två borgerliga partier. Skälet är självklart. Han vill själv spela huvudrollen, agera utifrån en styrkeposition för att kunna bestämma paketets innehåll. Och han vill splittra de icke-socialistiska partierna, för att de i väljarnas ögon skall framstå som oförmodna att regera tillsammans.

Olof Palme har själv en gång förklarat att uppgörelser är bra om ett eller annat inslag är viktigt för ett borgerligt parti, bara det sedan ställer upp på huvudlinjerna – dvs socialdemokraternas. Folkpartiet och centerpartiet eller ett av dessa partier skall alltså i nåder beviljas en bisats och en mindre eftergift här och var. I gengäld skall de stödja den socialdemokratiska politiken i stort.

I alla uppgörelser över blockgränserna av den typ Ola Ullsten och hans meningsfränder så hett åstundar är de borgerliga aktörerna dömda att spela biroller. Vad vinner de på det? Ingenting, de bara förlorar.

De säljer sin icke-socialistiska själ för en grynvälling.

Matti Häggström